

עם הפרדג':

באוסטריה-הונגריה:

לשנה: 15.50 קראנען, לחצי שנה: 7.75 קראנען, לרבע שנה: 3.90 קראנען.

ברוסיה:

לשנה: 6 רויב, לחצי שנה: 3 רויב, לרבע שנה: 1.50.

בשאר ארצות:

באשכנז לשנה: 13 מארק, באנגליה לשנה: 12 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 11 פֿרנק, בארץ ישראל לשנה: 10 פֿרנק.

בעד חלוק האדריסה 20 קאפ.

כחיר מודעות: בעד כל שורה קטנה פֿטוט 38 ה' 15 ק'.

תנאי החתימה.

באוסטריה-הונגריה: לשנה: 10.50 קראנען, לחצי שנה: 5.25 קראנען, לרבע שנה: 2.70 קראנען.

ברוסיה: לשנה: 4 רויב, לחצי שנה: 2 רויב, לרבע שנה: 1 רויב.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 9 מארק, באנגליה לשנה: 8 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 11 פֿרנק, בארץ ישראל לשנה: 10 פֿרנק.

החוקים לשנה שלמה יקבלו בסוף השנה תשורה יפה חנם. דמי החתימה יוכלו לשלם גם לשעורין: 2 רובל בעת החתימה, ושני הרובל הנתרים בראשית הרבע השני (ובשאר ארצות בכסף המדינה לפי הקורס).

כחיר כל נומר 10 קאפ, 25 העללער.

Krakau, 15 April (2 April) 1903.

גליון כו.

קרקאי, יום ד, י"ה ניסן תרס"ג.

תקן: היכל רעמסס (אגדה ע"פ הירודוט), א-ץ. — ממראות ארץ ישראל: הירדן (ציור). — הצוענית העבריה (פסור), יהודה שטנברג. — משלי פֿונטין: משל יוד: הילד והמורה (עם צור), ש. ל. גרדון. — מיסים קדמונים (כאמר מדעי. II). יגאל הכרכלי. — אברהם נימן (עם המונחו), שלום. — חדשות. — מודעות.

היכל רעמסס.

(אגדה על פי הירודוט).

את בית-האוצר הגדול על יד היכלך, אדונינו המלך! וחסונות לא תשים בו ודלתים לא תשים, ורק פֿסח אחד תעשה אשר יבאו בו מהיכלך אל בית-האוצר. והיה הבית סגור ומסגור מקבל צה, ולא יוכל איש לבא בו בלעדך. אדונינו המלך! אז תעבד עליך שְׁתֵּה בלילות ואימת נגבים לא תבעתך.

ותמצא עצת הפרטומים בעיני המלך נקרא לאחד הבנאים הגדולים בבנאי מצרים ויצוהו לבנות את הבית על פי עצת הפרטומיו.

והבנאי איש ערום מאד ויאמר אל לבו: "הבה אעשה נא דבר אשר יעשירני עשר רב!" ויבן בית גדול ורם ונפה עד למאה, בקראי לבית-האוצר של המלך.

והרעמסס השלישי מלך מצרים הגדול, הנה מלך גבור ועשיר מאד. נהי היום ונקרא רעמסס לפרטומיו ונדבר אליהם לאמר: חפץ חפצתי לבנות לי בית אוצר, אשר אשים בו את כל אוצרות כספי וזהבי הרבים; אך נרא אנכי את הנגבים, אשר יבאו בלילה ויתנבשו אל הבית וינגבו בים. עתה קבו עצה איך לבנות את הבית אשר יהיה בטוח מנגבים, למען אשר אוכל לישן את שְׁנתי במנוחה.

והשבו הפרטומים שלשה ימים ושלשה לילות ויבאו אל רעמסס ויאמרו לו:

— אדונינו המלך לעולם יהיה! שלשה ימים ושלשה לילות חשכנו וקבאת יעצונו אליהנו: בנה תבנה לך

— אחי הקרן! לי אין תקנה עוד לראות חיים. כי נפילתי בפח אשר לא אצא עוד ממנו. והנה בבקר ובא עבדי המלך ומצאוני פה והרגוני; וגם אותך לא ינקו המלך באפו. לכן זאת עשה: קח חרבך וקרב את ראשי מעלי וקטחו אתה. והנה כי יבאו עבדי המלך מחר ומצאו את נותני ולא ידעו מי אני. והצללת את נפשך ממתי; ואנכי כאשר אבדתי אבדתי.

ויעש האח האחר דבריו אחיו האמלל ויברת את ראשו מעליו וישב את הקורה אל הכתל וילך לביתו. ויהי בבקר ויבאו עבדי רעמסס אל בית-האוצר וימצאו בו גוף אדם בלי ראש, ולא ידעו מי הוא ואיך בא הנה; ויגידו זאת לרעמסס. ויקרא לחרטומיו להנעץ עמם מה לעשות.

ויחשבו חרטומים שלשה ימים ושלשה לילות ויבאו אל המלך ויגידו לו לאמר:

— אדונינו המלך לעולם יהיה! שלשה ימים ושלשה לילות חשבנו וזה הדבר אשר נתנו האלים בלבנו: יתלו נא את הגוף הנמצא מעל הכתל ושמו עליו משמר, ועמדו והביטו אל כל עובר ושב, והיה בראותם איש עובר ובוכה למראה הפגר הנה יידעו כי מקרובי תמת הוא. ותפשו אותו וחקרו אותו לדעת, מי עשה את דבר הבלעל הזה?

ותמצא העצה חן בעיני רעמסס ויצו לעשות בכה.

וזה משפט המצרים לקרוביהם המתים: חננו אותם ושמום בארון והניחום למשמרת לכל יבא בהם רקב, כי האמן האמינו המצרים, כי יבא היום ושבה הנשמה אל הגוף אשר יצאה ממנו. והיה אם ירקב הגוף ולא תמצא לה הנשמה מנוח.

ולשני האחים אם נקנה, יהי בראותה כי מת בנה האסה ויבדק עליו הרבה דבר, ותספר ותקנון עליו. ותאמר האשה לבנה הסי: לך הבא לי את גופת אחיך, למען יחננו אותו ויקברוהו. ואם לא תביאהו לי, אלך ואספר למלך את כל אשר עשיתי.

ויבהל הבן ויספח עצה מה לעשות ויסתר תחבולות— וימצא. וינקח נאדות וינעמסם על חמורים אחרים ויובילם דרך הרחוב אשר עמד בו סיכל המלך ואשר תלו עליו את גופת אחיו. ויהי כבואו עד לפני החיכל במקום אשר השומרים מתבוננים אל כל עובר ושב, ויעש בסתר נקב באחד הנאדות, ויגל תינו וישפך ארצה. ראו זאת השומרים וימרתו עם כליהם אל תינו תשפוך למען מלאותם ויין. הסמר עשה את עצמו בראשונה באלו תרה אפו בהם, אך כאשר החלו השומרים לצחק עליו השלים עמם וישב לשנות אתם, וגם פתח להם את הנאדות המלאים וישתו לשכרה עד אשר נפלו על הארץ — ויישנו.

ותלונות לא פתח בבית האוצר ודלתים לא שם בו; ויהי הבית סגור ומסגר מכל צד, ורק קורה אחת שם הבנאי באחד הכתלים אשר למראית-עין היתה דומה לשאר הקורות, אך הפנאי לבדו ידע, כי נקל להוציאה ואין יוכל לבא אל בית האוצר פנימה. והנה כאשר ישים רעמסס את אוצרות כספו ויהבו בבית האוצר הנה וקא הוא כלילה אל הבית, והוציא את הקורה, וקא אל הבית ולקח משם ככל אשר תאנה נפשו, ואיש לא ידע, בכה חשב הפנאי בלבו.

ולא הספיק הפנאי הערום לאכל מפרי ערמתו, כי אך פלה לבנות את בית האוצר הגדול, חלה את חליו אשר ימות בו; ואז קרא לשני בניו ויגל להם את סודו. ויגיע ויאסף אל עמיו.

ויהי בלילה ויקומו האחים וילכו אל בית האוצר ויוציאו את הקורה ממקומה ויבאו אל בית האוצר פנימה וינקחו ממנו כסף וזהב ואבנים יקרות, בכל אשר יכלו שאת; ויבאו וישיבו את הקורה למקומה, ואיש לא ידע בבואם ובצאתם.

ורעמסס קם בבקר ויבא אל אוצרו וירא והנה חסר הרבה מאוצרותיו ונשותומם מאד מאד. אז בדק את הבית מכל עבריו, ואלי באו הנגבים מחתרת, אז אולי עשו פרץ באחד הכתלים; אך הבית פלו הנה שלם כמקדם, וכל פרץ לא נעשה בו וכל מחתרת לא נמצאה תחתיו. ויהי הדבר לפלא בעיני רעמסס.

ויקרא המלך לחרטומיו ויספר להם את כל אשר קרהו וישאלם מה לעשות לנגב הנסתה, איכה יוכל לתפשו? ויחשבו חרטומים שלשה ימים ושלשה לילות ויבאו אל רעמסס ויענו אותו לאמר:

— אדונינו המלך לעולם יהיה! שלשה ימים ושלשה לילות חשבנו וזה הדבר אשר שמו האלים בלבנו: יפרש-נא המלך רשתות ופחים מסביב לכל הקורות אשר בבית-האוצר הגדול; והנה כי יבא הנגב הנסתה שנית ויגלד ברשת, וקא המלך בבקר ותפשו ויפירו דרי רשתו.

ותמצא העצה חן בעיני רעמסס ויצו לעשות דבר חרטומים.

ויהי בלילה ויבאו האחים שנית אל בית-האוצר ויוציאו את הקורה; ואחר מהם וסל בחור ויבא אל תוך הבית פנימה. ויהי אך דרכו רגליו על רצפת בית האוצר ותסבכנה רגליו בפחים וברשתות הפרושים שם; ויחל לנע אנה ואנה להוציא רגליו מלכד; אך ככל אשר התאמץ להוציא מן הפח, בן הסתבך בו יותר ויותר, לאחורונה נוכח, כי לשוא כל עמלו וכי לא יציל עוד מן הפח, אשר שמו לו, ויקרא לאחיו ויאמר לו:

הצוענית העבריה.

(ספור).

הנערים הסבו את פניהם והנה ילדה צוענית קטנה עומדת מאחריהם ומחקה את ומרתם!
אבל יותר הנה אפשר לאמה, שהם מסקים אותה ומבלבלים את ומרתה: היא שרה שירת הדוכן בלא מלים, אבל השירה יצאה מפה כמו מפי הרשקה המשורר הקטן של סנדקעיר! שירה ערבה ומסלסלת לכל משפטה!

הנערים הביטו משתאים איש אל רעהו:
— ראו נא, צוענית — יודעת נגונים של בית הכנסתו — התפלאו הנערים.

— תן מעט ספר —, ענתה הקטנה בשפת יהודית גלענה —, ומנגן לכם... אני עוד...
הנערים חפשו בכיסיהם, ולראובנם לא מצאו שם מאומה.

— מאין את יודעת לדבר יהודית? — שאלה אחד הנערים — הלא צוענית את!

— אני... פה צוענית, אבל "שם" אני... הנה יהודיה...! נה הנה באשר עוד לא נגבנו... אני מ"שם"!

— נגבו אותך? ומדוע לא תברחי? —
— כי "הם" מכה מאד! הוי, כמה הם מכה...! אסור לברח!

— מי מכה?
— אבא ואמא!

— איזה אבא ואמא?
— אלה פה; הוא — הצועני — וזו!

— האם אבותיך הם?
— כן; היום הם... אבא ואמא!

— אבל הן יכולה את לברח, ולא תשובי אליהם!
באי עמני, ונסתירך מפני הצוענים! הם לא יוכלו למצא אותך!

הילדה נשאה עיניה רגע ונבט סביב ופניה חזרו:

א.

בעיר ב, אשר בפלך בסרביה הנה הדבר. ביום החפש של ימות החל לנערי בני ישראל — ל"ג בעמר" השתעשעו תלמידי "חדר" אחד על הכפר, אשר מחוץ לעיר. והמה דבר קפצו בנדיים, המו ביונים, געו כפרות, עשו מלחמה על תלמידי החדר אחר, ש"חנו" לא הרחק מהם, ולקחום בשבי — לא הניחו כל משחק, אשר לא שחקו בו. באחרונה הציע אחד החבורה "לכנות בית הכנסת", זאת אומרת: שיהי אחד מהם "חזן" וישא — "צבור"; ופה נפלה מחלוקת בין הנערים: אחדים מהם דרשו מן החזן שישיר "הושענות", והם ילקטו ענפים בישר הקרוב, והיו להם ל"לולים", ויעשו "גענועים", ואחרים אמרו: שהאחד יהי "חזן" לפני העמוד, וישא — עליו ל"דוכן" לברך את ישראל.

לדעה הזאת הסכימו רק אלה הנערים אשר ידעו את המלאכה הנפלאה — "מלאכת כהנים": לחבר את האצבע והאמה ואת הקמיצה ותזנת ולהפריד בין שני הזוגות האלה במשפט ה"כהנים המברכים"...

והחבורה הקטנה נתפרדה לשתי כתות: אחת צעקת "הושענא", ואחת מברכת את ישראל.

לא רחוק מן המקום, אשר שחקו שם הנערים, נטה לו אהל אחד הצוענים הנוודים ממקום למקום. הוא בא שמה בבקר היום ההוא, ולא נודע עוד לגשי העיר, על בן לא התאספו עוד אליו להראות לו, או לצוענית את כפות ידיה ולשאל מהן עתידות. כי זה דרך הנשים קלות הדעת להאמין שהצוענים יודעים את העתיד להיות.

המקום הנה ריק מאדם, על בן הרחיקו הנערים מן האהל; כי פחדו מפני הצוענים ומפני בלביהם.

המה צוענים "הושענא" ומסלסלים "יברכך" — ופתאום... איזה קול נר התערב ביניהם.

המקום הנה ריק מאדם, על בן הרחיקו הנערים מן האהל; כי פחדו מפני הצוענים ומפני בלביהם.

המה צוענים "הושענא" ומסלסלים "יברכך" — ופתאום... איזה קול נר התערב ביניהם.

המה צוענים "הושענא" ומסלסלים "יברכך" — ופתאום... איזה קול נר התערב ביניהם.

יליד עיר ד. הקרובה. הוא בא הנה בלנית אמו לבקר את דודו; ונסד עם בני דודו הלך לחג חג ליג בעמר. הוא היה האחר, אשר בא בדברים עם הנלדה. צורתה עמדה לגנר עיניו. עד שלא יכל לשכחה את רגע. בלילה נדמה לו, שהוא רואה את הנלדה בפיתה! בנדה ונלדה... שערותיה הארבות קשורות לאחד העצים... והצנעני מרים עליה שוט, שנתש קשור לו בקצה... והוא מכה ומכה... ונלדה צועקת ובוכה מרה...

"מדוע נה לא אחותיה, מדוע לא נשאתיה על ורועותי לבית דודי? — טען הנער לגפשו בבקר בקומו ממשקבו — הלא הנערים היו עוזרים על ידי!"

"במשך השנה, שדברנו עמה, היינו יכולים לעשות את הדבר בזה!"

"אני עברתי את הנלדה! — יכלתי להצילה, ולא הצלתי! אני מסרתיה לצנעני!"

ובכל לילה ולילה בשקבו על משקבו התנחם ונער בתקנה, כי עד הבקר יקרה איזה מקרה בדרך השבע, או שלא בדרך השבע; ויכל היות, שעוד תשוב הנלדה... אולי ברחו! הלא הוא יעץ אותה שתברח! היא שמעה את דבריו מבין כל הנערים הביטה רק אלי, ושמעה רק את דבריו! היא תברח... היא כבר ברחו! מחר בבקר תבא הנדה!"

"אבל מאין תדע את מקומי?"
הוא החליט בדעתו לקום בבקר ולעמד בחוץ, למען אשר יראנה בעברה ברחוב; וישוב יותר, שאצא חוץ לעיר אל הנער ואחפשה שם — אמר בלבו — ובתנחומים כאלה נרדם, וישכב עד בקר; אך בקומו משנתו, וירא, כי לא קרה כל גם, והנלדה איננה, התעצב אל לבו מאד. ויהגידל את דאבון לבו אברה לו אמו בבקר אחר; היום גפע, בני הביתה.

"אברה אברה הנלדה ולא תשוב עוד לעולם!" — חשב שלמה בלבבו, ולא יכל לעצור בעד דמעותיו. — צר לו לנסע הביתה, כי חפץ הוא ללכת עוד במל להפטר מן הסדר — קראה אמו בתוכה מנלה למראה דמעותיו.

שלמה התאפק ונעמד להתפלל תפלת הבקר וכשהגיע לברכת "גאל ישראל" לא יכל עוד להתאפק מבכי; גם באכלו את ארחת הבקר, גם בעלותו על הענלה לנסע עם אמו הביתה מלאו עיניו דמעות. הוא הרגיש כי חסר לו איזה דבר בלבבו.

(עוד נבא)

יהודה שטנברג.

(1) קשורה.

— הנה הם... הולך! — קראה בבקלה ותשם פניה אל האהל — אם ישאל דבר, אל אמרו מאומה! ברח מנה! הוי במה... כאב המכות!

היא דברה את דבריה בלביתה; לא הסבה את פניה אליהם; אך דברה בקול רם ונדעה ברור, כי שמעו הנערים את דבריה.

הנערים נבחרו וימחרו אל בתי הוריהם; וינספרו את הדבר בחרדה להוריהם.

עברה שעה קצרה, והשמועה עברה בכל העיר; ויתאספו אנשים מספר, אשר נגע הדבר אל לבם, וימחרו אל הבקר, אבל לא מצאו עוד את אהל הצנעני. הוא נסע לדרך בטרם באו.

היו אנשים, אשר התנדבו ורדפו אחרי הצנעני על כל הדרכים והנתיבות בשדה. אבל בקר נטה השמש לערב, והמה לא שבו עוד.

ב.

נערים רבים ונערות רבות לא ישנו כל הלילה ההוא. רבים עמדו על פקשת הדרכים, וחכו לשוב הרודפים, אשר יצאו לחפש עקבות הצנענים; ורבים יצאו גם הם חוצה לעיר וחכו שם; הם חפצו לפגוש ראשונה את הרודפים ולשמע בשורה טובה מפייהם על אדות הנלדה האמללה. ברחובות נאספו תבורות-תבורות של נערים ונערות ועמדו רומם, או שוחחו בלחש, עד שהרואה אותם מרחוק, היה יכול לחשב, שהם אנשים גדולים, בעלי מעשה, שיש להם ענינים נכבדים משלהם. וכאמת הם חשבו את הענין ל"שלהם": הן "נלדה" היא אשר ננקה מבית הוריה; ולמי נוגע הדבר יותר מאשר לנערים ולנערות!?

לשון נערי בהם האמות מפער הפתחים ותחלונות הפתוחים, כי כבר הניעה השת לישון, כי כבר עברה חצות לילה, כי מחר לא יוכלו לקום בבקר ויאחרו שעת הלמודים בחר; לשון היו כל הנערות; הנערים הקטנים התחננו, כי יניחום לעמד עוד שעה קצרה; והגדולים פשוט, פנו ערף, באלו לא שמעו את גשרות הוריהם.

אך הרודפים שבו ריקם, והולדים עלו על משקבם בלב נשך; הצנענים לא נמצאו, והנלדה האמללה נשארה בידם.

יותר מקלם הצטערו הנערים, אשר ראו את האמללה ודברו אתה: המה געורו מתוך שנתם בפעם בפעם בקול לילה. "הצנעני מכה!" "הנלדה בורחת!" אך יותר מקל הנערים נעצב שלמה בן שמעון אברמן: הנער נהה היה

משלי לפונטיין.

המשל הארקעה עשר.

~

הילד והמורה.

נאחז בידיו שם בסבך;
נהי תלוי בו ונקרא:
"הושיעו! הצילו! אני, הנה טובע!"
והנה שם עובר המורה,
עובר וקול גלד שומע;
נשא המורה העינים ונרא —
הילד תלוי וצועק בבכי מר:
"הוי הושיעו! הצילו! הושיעו נא חיש!"
ואין איש.

על שפת פלג וך
שחק גלד כה,
קפץ וירקד גיהי אף שמש;
עורנו רוקד — מעדו הרגלים,
ופתע נפל אל המים
ובקול מר צורח.
לאשר ערבה (1) שם צמחה
ובכף יונקותיה הפימה שלחה;
ובקנע הילד הרך

"כי אז הן גרשוך מביתם, וה קבר!
(והילד תלוי ובוכה שם בפי מר...)
"הורים אמללים! אף עלימו לי צר!"
ואז, באשר קבר כלח הדרשה,
שלח המורה את ידו ומשה
הילד בעת.
חצי מי נחצי מת...
נאה דורש! ראשית הושיעה,
אסר, אסר מוקר פביעה!
ש. ל. גרדון.

ניסר אפו ויקרא לו בועם:
"הוי, גער שובב! הוסר אף הפעם.
"וראה אחרית שובבות מבלי דעת!
"עוד רגע, הוי פרא, ונפשך טובעת—
"דמך בראשה!
"לפי אף ידאב למזכים, להוריק;
"מה רב טוב לך, ענה אהבתם
"לך, בן סדר, ראשית תקנתם!
"אף לו אבותיך לי שמע הואילו.
(והילד צועק שם: הנה חוסה הצילו!...)

(1) ויידעבוים — серба

מִיָּמִים קִדְמוֹנִים.

II.

איך היטיב האדם את מעונו?

בפרק הראשון ראינו איך היה מעונם של האנשים הקדמונים – הסקה ובתי האדמה. במעונות האלה השתמשו אבותינו בימים הקדמונים ההם, בעת אשר לא היה להם עוד שום נשק מלבד קרדם ופטיש עשויים מאבן, לא היה להם שום בשר מלבד עורות של בהמות וסיוות ושום מאכל מלבד מה שמצאו מוכן לפניהם בטבע.

אך האדם הלך והשכיל והתפתח, קנה לו נסיון ובעת, נריוות והרגל לעבודה, ולמד להוציא תועלת לעצמו מכל הסובב אותו; למד להתיר מתכות שונות ולעשות לו מהן כלי וזן וכלי מלחמה חדים; למד לגדל בעלי חיים שונים, צאן ובקר ועופות, ולהוציא להם וירקות מן הארץ, לבל ידע רעב עוד, ולמד גם להשתמש בכחות הטבע האדירים, כדי להקל בהם את עבודתו. עברו שנות מאות רבות, דורות חלפו ודורות באו, וכל דור הנחיל לדור הבא אתריו ונסיונות חדשים וידעויות חדשות, מלבד הנסיונות והידעויות שירש מן הדור ההולך לפניו. ככה הלך האדם קדימה קדימה, הלך והתקין לצרכיו את הטבע הסובב אותו, במשך הזמנים נשתנו כל חיינו שנויים גדולים; חיינו החלו להיות יותר בטוחים, יותר נעימים ויותר מרווחים, גם מעונו קבל פנים אחרים. האדם החל לשים לב, שיתנה מעונו יותר חזק ויותר מרווח כדי שינעם לו יותר לשבת בו, ועבד עבודה רבה לפארו וליפאות מבית ומחוץ, ובאותם המקומות שגראו בהם לפניו את סבות רעועות ואקלים בלים, התנשאו אתרי שנות מאות רבות היבלי תפארת וחומות נשגבות.

ואולם לא בין לילה צמחו הבגנים הנשגבים האלה באשר יספר באגדות הקסם הנפואות, כי אם לאט לאט ובבדרגה; הבגנים הקטנים והפשוטים הלכו הלך והגדלו וטובו, ככל אשר התנשא האדם יותר ויותר בכל דרכי חיו על הדורות הראשונים, בן הוסיף להשתלם בחקמת הבנייה.

בספרות העמים המשכילים בימינו נמצאים וברונות מחיי אבותיהם הקדמונים, אשר השתדלו תמיד להיטיב את מצבם ולהנעים את חיייהם, ועל בן עברו תמיד ממשלה ידם של אבותיהם למשלחיד חדש, וביחד עם זה נשתנו כל חיייהם; ואז עזבו את מעונות אבותיהם נאבות אבותיהם לבנות להם מעונות חדשים, אשר יתאימו יותר לאפן חיייהם החדש ולצרכיהם החדשים.

ככה יספר באגדות הפינים, כי בימים קדמונים נעו ונדו אבותיהם לבקש להם ציד ביערות ובבצות, מבלי דעת עוד לשבת במקום קבוע, מבלי חשב עוד מה שינקרם ביום מחר, ומבלי זכר כל אשר קרם ביום אתמול. אך צאצאי הציד הנודד הזה למדו אחרי בן לגדל צאן ובקרה אשר היו להם למחנה, ונמיו להם את אהליהם המטלטלים על יד מקומות המרעה אשר תרו להם, ובימי החורף שכנו להם בבתי האדמה אשר עשו להם, ואולם צאצאיהם של אלו מאסו בחיי נדודים אלה וילמדו להוציא להם מן הארץ, וישבו על אדמת אחתם, ויבנו להם בתי עץ, ויעשו להם ספסלים ושלחנות, גם תנור עשו להם להחם את בשרם בימי החורף הקרים; אך מעשנות לא ידעו עוד לעשות להם.

ככה אנו רואים גם מספירי תורתנו, אבדקם, יצחק ויעקב היו נוסעים בערר וישבו כל ימיהם באהלים, וילכו למסעיהם לתור להם מקום מרעה לצאנם ולבקרם. במשך הזמנים שנו פני החיים, שדות תבואה, עצי נפח, תאנה ורמון היו הרבוש הראשי של העם העברי והמקור הראשון למחיתו; העם עזב את חיי נדודיו ובחר לו מקום לשבת בו בקביעות ומתחיל לבנות לו מעונות יותר חזקים ונקימים, תחת האהלים המטלטלים הוא בונה לו בתים, והבתים האלה הולכים ומתרחבים זה בצד זה ויושביהם בונים להם חומה מסביב להגן על נפשם מפני צר ואויב. ככה צמחו הערים הראשונות בארץ.

בקרוב הערים האלה מתפתחות לאט לאט מלאכות ואמנויות שונות; מן המושבות אשר מסביב באים אליהן אנשים רבים להחליף את יכול אדמתם בסחורות הנעשות בערים, ויושבי הערים מתעשרים יותר ויותר, וככל אשר יגדל עשרם בן ירבו צרכיהם ותשוקתם לתענוגים שונים; ובכה הולכים ונבנים בגנים מפארים והערים הולכות יפות ומעשירות יותר ויותר.

הנה כי כן, ככל אשר הלך האדם הלך והשתמט בעבודתו, בצרכיו ובכל דרכי חיו, בן רבו השנויים לטובה גם בבנין דירתו, לא הצדדים הנודדים, אשר בלו את כל ימיהם בנדודים על פני הבצות הגדולות והנערים הגדולים לתור להם ציד, לא הרועים הנוסעים תמיד בעדריהם מרעה למרעה על פני הכפרים הנרחבות לאין קץ ויבנו להם מעונות טובים ומרווחים לארבע ימים, גם בימינו אלה רבים הם הצדדים הפראים המסתפקים בנדר של ענפים רעננים תקועים בארץ להיות להם למחסה מפני הרוח, בקרבת מקום הציד, או הם עושים להם סבות צרות; הם תוקעים בארץ מספר מומות בעגול וקושרים את ראשיהם יחד, ואחר בן הם מכסים אותם בעורות, בענפים ובמחצלות והספה עשויה, ויש הרים פראים, אשר כדי לרוח את סבתם הם מעמידים אותה על קירות של שלג; ומה

את הרחובות באבן געץ, למען אשר לא תוכל הארץ להוציא ירק, דשא ופרחים.

צר לי, חברי הנקרים, על ילדים פאלה.
אבל יש בעולם גם ילדים מאשרים.

יש ילדים מאשרים הנדלים בעשב בשדה, בפרחים באחו. מתחת לרגליהם משתרעים שדות ארפים וקרים נרחבים, המכסים דשא רענן ושבילים מזהירות, והם מקפצים ומרקדים ומתגלגלים על הדשא הרך ומתחבאים בין השבילים הגבוהות, ומפעל לראשיהם מתחת השמים הבוהקים הרחבים עד אין סוף. ילדים פאלה מאשרים הם. המה רואים את מעשי יי לא בחמש, שהם לומדים מפי הרבי בחדר, כי אם בתבל הגדולה והרחבה. התורה שהם לומדים בתורה על יריעות השמים. המה רואים בעיניהם, כי כל מה שברא יי טוב מאד. ואוהבים הילדים האלה את יי הטוב בכל לבם תהודו ובכל נפשם תודה.

ילדים פאלה, חברי החיבים, ילדים מאשרים הם.

ואחד הילדים המאשרים האלה היה אברהם נימן.

לא רחוק מעיר שרפס אשר בסוף פלוצק, עמד לו יער אחד רענן ועבת. ובאמצע היער בין העצים הנקנים והגבוהים, אשר הורידו את ענפיהם ארצה לכפות בהם מערפיהם, עמד בית קטן. בפית ההוא דר איש יהודי סופר סוחר בער, רבי מרדכי נימן, ושם בבית ההוא נולד לבני מרדכי ילד ונקרא לו אברהם.

ואברהם הקטן גדל ביצר, נהני לו העצים לחברים, אפם שחק, אליהם התרועע, קפץ מעץ אל עץ וידלג מענף אל ענף. ותבלת השמים נשקפה לו מעל העצים, והשמים השתרעו רחוק, רחוק מאד. שם מאחורי היער שקעה השמש ומשם שלחה קרני זהבה על ראשי העצים. ועננה גדולה נמשכה לפעמים על פני כל השמים ותשפף על כל פני היקום איזה רוח מלא סודות וקמזים. שם במרום, מעל העננה הזאת — אומר אברהם הקטן אל לבו — שוכן האלהים, האל הטוב, אשר ספרה לי אמי, כי הוא ברא את השמים ואת היער והעצים כלם. והאדמה המכסה בעשב רענן ורף הייתה לו לאם רחמניה, אשר בחיקה יונה, עליה ירקד וידלג, ירוץ ויתגלגל. — —

ופלג קטן ורף שטף בהמלה נעימה באמצע היער. עמק עמק בין העצים הסתפר הפלג, והענפים הארפים נמשכו על פניו ויסוככו עליו בנורעותיהם ובהביאיהו. ואברהם הקטן היה יושב שעות רבות על שפת הפלג, יושב ומביט עמק עמק במימיו הנפים.

ויש שתיה יושב על מפתן ביתם והיה מביט אל תוך היער. והנמים אז ימי קיץ: השמש שולח אור שמש על פני הארץ, והעצים עמדו איש על יד רעהו ויתערבו בענפיהם הארפים ובעליהם הרעננים ויהיו כמסתירים שם איזה סוד מלא תהנה געיה. ואברהם הקטן יושב ומביט, ומביט. אז ייש אליו אביו ונער בו: למה תשב פה בגלגל? לך הביתה, קח לך את הסדור ולמדו. ואברהם הקטן יקים בעצב וישב לביתו לקחת את הסדור, באשר צוהו אביו. אז מלאו להנער אברהם שמונה שנים.

שהיתה להם בראשונה לסבה, תהנה להם עתה לגג על קירות השלג; ולאחל קנה הם קוראים "ונגם". דומים לזה הם האהלים. אשר געשו להם השבטים הנודדים בערבות צפון סביריה, והם מכסים אותם בעורות האילים, או בלדד (פילץ войлок), ומפעל ישאירו חור שיצא בו העשן. במקום תנור הם עושים להם כירה פשוט. על רצפת המעון בתוך גלגל הקירות מסדרים כל הפצי המושפחה. מעון קנה מתאים מאד לאפן החיים של הפרא הנודד. בשעה מעטה יכול הוא להקימו, ובשעה עוד יותר מעטה — להורידו, כדי לתעבירו ממקום למקום בעת נדודיו.

ואולם אהלים קלים כאלה אינם יכולים להיות לאדם למחסה בימי החורף הקרים. על כן יבין לו הפרא הנודד מעון יותר חם לעת הקרה. כמו שיש לנו שני מיני מלבושים: מלבושים קלים לימי הפקנן ועבים וחמים לימי החורף. כן יש לפרא הנודד שני מיני מעונות. הצננים בני שבט המונגולים, הצנדים הנודדים ביערות סביריה האפלים בונים להם לימי החורף "בתים" מקורות עץ ומכסים אותם מחוץ באדמה ובשלג.

וגאל הכר מלי.

אברהם נימן.

פ פ פ

הלא ידעתם, קוראים קטנים, כי רבים הם הילדים הרצים בבית הוריהם אנה ואנה. הם רואים רק את ארבע הקירות הלבנים ואת הארונות העומדים סמוכים אצלם, את השלחנות והסכאות; אף לצאת החוצה לא תמיד יצוהם. יראה הוא "אמא" המורה, פן תעבר חלילה ענלה על ילדה הנחמד. ויש אשר יביט הילד בעד החלון החוצה. והוא רואה איזה דבר אשר מראה תכלת לו משתרע שם במרום. הוא רואה ואינו יודע מה הוא רואה. אומרים לו, כי זה השמים. אולם בעוד רגע מביט הוא אל החומה הנבהה המתרוקמת נכח החלון ומסתירה מעיניו את תכלת השמים, ולו נדמה, כי החומה והשמים הכל אחד...

על הקיר תלויה תמונה. שדות משתרעים ונהר שוטף באמצע. הילד מביט אל התמונה ואינו יודע מה זאת. באשר ידלג מעט מביאים אותו אל החדר, והרבי מרגם לו "שדה" — א פעלד; עץ" — א בוים. אבל מה זה שדה, מה הוא עץ — אינו יודע. ילדים פאלה, חברי החיבים, ילדים אמללים הם. יודעים הם כי יש אלהים יושב בשמי מרום, וכי האלהים ברא את השמים ואת הארץ, את היערות ואת הנחלות, אף ראה לא ראו את מעשי יי הגדולים, כי כל מה שיענייהם רואות אף מעשי יי אדם המה; יי האדם בנה את הבתים והחומות, והם רצפו גם

ושמחת אברהם הקטן גדלה מאד בראותו, כי אפשר לצר על הגליון את כל מראה העינים, והוא לנקח עפרון ויגר ומצייר את כל התמונות שראה על הגליונות.

אז ישב אברהם הקטן מאכל לחמו כל היום. ויש גם אשר לא ילקח התורה ללמד והוא יושב ומצייר על לוחות הספרים, על הפסאות ועל הקירות.

ואבי אברהם רואה, כי מתעצל הנער בלמודו ויגזל מידו את הנר ואת העפרון וינער בו, גם הכהו על הלחי, כדוג.

נהי כאשר ראה הנער את אביו מצייר וימס, ויגנב את הגליונות המצוירים ויסתירם תחת הארון; ובליילה כאשר נמו כל בני הבית את שנתם, היה קם בלאת מעל משכבו ומצייר את הגליונות מתחת לארון ולקח את העפרון בידו והוסיף לצייר.

אברהם נימן.

הדבר נודע לאביו וראה, כי בנערות ובסופות לחי לא יסיר את בנו מדרך הנהגה, ויגמר בלבו לפעול עליו בדברים טובים ורבים ויפקדו וישיבוהו על דרכיו וישקח למוסר אונן לאמר:

— אל, בני, לא טוב הדבר אשר אתה עושה; הנך מתרבה בלמודיך ועושה מעשה נערות וכוונות אתה מצער אותי ואת אמך אשר אהבת.

ודברי האב פעלו על לב הנער הרך, ונרם קול בוכים ונבכייהו, כי לא יוסיף עוד לצייר וישמע לקול אביו לכל אשר יצוהו.

אך כשהיה רואה על הגליון מצייר שדה תבואה או יער רענן, היה שוכח את הבטחתו, והוא חוזר ולוקח עפרון ויגר ומוסיף לצייר. כה עברו על הצייר הקטן שלוש עשרה שנה.

כאשר מלאו להנער שלוש עשרה שנה היה לבר מצוה השני לז' אביו את מוסר: ראה, בני, כבר גדלת והיית לבר מצוה ועודך מחויב באחלתך. אנא, בני, השלף אתי גוף את התכלים האלה וראה

פעם אחת שלחה אותו אמו אל הכפר הקרוב להביא משם תבואה מאחת הכפרות; וילך הנער הקטן דרך הנהגה. ויהי גדולה באה ויתקבצו עננים רבים על פני השמים והעננים רצים בעדרי צאן על פני הרקיע. והעננים רודפים איש את אחיו וענן אחד מתפרץ ונבקע אל תוך הענן השני, ונפול גדול פרוש על פני השמים, ונעלמה היתה על הארץ, וקול הרעם נשמע, והקול נרא וזוים מאד; העצים מתנועעים ורועשים, העננים מתפתלים ברעדה איש אל אחיו. פתאם נבקעו השמים וי' הביט על הארץ רגע בעין אחת, ובעבר רגע שני חזר וסגרה — הפך הכריק. ומרחוק נשמע קול רעש גדול, כי הנה הרעם באחד העצים ונפילתו ארצה. אימה גדולה נפלה על אברהם הקטן, והוא מפסיק בתליכתו, עומד לו תחת אחד העצים ומתפלל תפלת מנחה. והוא מתפלל בקול רם והעצים עונים לעמיתו בקול המלה. והרעם מטיל פגער. דומה באלו אחד העצים אומר, קדיש" על העץ תחת המוטל לארץ — ואברהם הקטן עומד תחת העץ ומתפלל — — —

והאפרים באו בקרדמות ובגרונים ויכרתו את עצי הנהגה אחד אחד, ונעצר הולך ופוזתו, הולך ומתמעט.

ולב אברהם הקטן פואב על זה מאד, ופניו רעים.

— מדוע פניך רעים, בני? — שאלהו האב.

— קטפן ברת עין גבה מאד, — בקה הנער.

— ילד שוטה, תנחמהו אמו, — הלא העץ איננו בעל חי

ואיננו מרגיש דבר...

ואברהם הקטן יושב ומתאבל על העץ המת.

ולאט לאט פרתו האפרים את כל עצי הנהגה, וכבי מררכי צורר את הקצו ומשומם בעגלה והוא נוסע עם בני ביתו לשבת בעיר הקרובה, בעיר שרפס.

ליל חרף היה, השלג ירד על הארץ ויכסה את כל האדמה. השמים נזים ובהירים, והנה עומד באמצע השמים ומביט למטה. אברהם הקטן עטוף במשפחת אמו ומביט אליו בעיניו הגדולות והתמימות. רואה הוא איך הוא שזדה בים התפלה ומביט אליו משרום בכת צחוק, המלאה בחמים ואהבה. נדמה לו, כי תנחם מנכר אליו נחומים.

ומשפחת אברהם באה לשרפס. אביו פתח לו חנות קטנה ואותו הביאו אל החדר" ללמד.

ואברהם הקטן יושב כל היום בלוא בחדר עם שאר הילדים בני גילו ולומד אתם יחד.

לומד הוא ונפשו תעורר אל הנהגה, מתנועע הוא אל העצים, והוא יוצא לפעמים בפשאי מן החדר ובורח הרחק, הרחק אל החרשה הקטנה, אשר בקצה העיר.

והוא בא אל תוך החרשה ויושב לו בין העצים ומביט — ושמם; מרגיש הוא, כי טוב לו פה, טוב מאד. אך פתאם יזכר את החדר, את חמת הרבי ואת הרצועה והוא ישב בלב מלא פחד העירה. ובחנותו של רבי מרדכי אבי אברהם היו מביאים לפעמים למכר גליונות נני מצוירים בתמונות שונות. בהן תמונות עצים ופלג עובר ביניהם, ממש כמו שראה שם בפער.

מהללים ומפארים את מעשי ידיו; אך בושו לקרא אותו בשמו היהודי ונקראו לו "אשכנזי פולני" "רוסי אשכנזי", רק לא בשם יהודי. מברלין הלך גימן להמברג ויצג גם שם את ציוריו ומשם הביאם לערשה וציגם באולם "קריבולט".

ובכל מקום אשר גימן מציג את ציוריו ואת תמונותיו משבחים העתונים ומפארים אותו. אולם לקרא אותו בשם יהודי ישכחו תמיד. אולם ציורי גימן בעצמם מעידים, כי יד יהודי יצרתם, וכל עין מכין, בראותה את השדות, הנערים והנערות, את הישג ואת קרני השמש ואת השמים וענניהם אשר ציר, תמיד מיד, כי ציורי אמן עברו הם. על כל ציור וציור של גימן שפוכים געועי עצב. הוא מצייר, למשל, יום קיץ חם, יום חרף קר, בתים נמוכים טבועים בערמות שלג, נהר מכסה קרח, עץ פורח בירח נו, תלמי שדה הנמשכים בחוק, רחוק — ועל כלם שפוף צל תונת נפש עבריה. גפר, כי לב הצייר מלא געועים על שדותיו, מימיו ונערותיה, הריו ועמקיו, שיש לו שם במרחקים — בארץ ישראל.

ש ל ו ם .

~~~~~

ח ד ש ו ת .

פ

מיזל עברי. — ביום חמישה עשר בטבת, יום צח ובהיר והם לילדי ירושלים, נאספו כל תלמידי בית הספר הנקרא על שם למל ועמדו כלם בשלש שורות באולם הגדול של בית הספר. ופניהם הקטנים מאירים, עיניהם השחורות נוצצות מגיל. חג להם היום!

עומדים הם ומתקנים בקצרות לבא המורים, והתחילו להם לטיל על הררי ציון. והנה המנחל הנקבד מר אפרים פהן בא ואומר לתלמידים:

— ילדים, הנהו לדבר רק עברית!

— אם לא תדעו לכם דבר ממראות הטבע אשר תראו לפניכם, — אומר להם המורה העברי מר דוד גלין — תשאלו, והנה לכם שמו העברי.

ותלדים עמדו שנים שנים בשורה ארבה של יותר ממאה וחמישים ילד. הטויל החל.

הולכים הם אל הרי-אל המתורממים סביב לירושלים, בין סלעים ועמקים, בין שדות חם ומעיני מים. עוברים הם בין שני טורי הרים, וזה צה, וזה בקר מנשב מבין הררי יהודה. השמים כחלים, עמקים, בהירים-בהירים, שמי ירושלים, והנה האויר גרעש לקול המקהלה:

עוד לא אברה תקוננו

התקנה הנושנה

לשוב לארץ אבותינו

לעיר בה דוד חנה!

ורוח נעימה נושבת בפני העברים הקטנים והשמש שולחת את קרניה המזהירים הירקנים ונושקים את ראשיהם. ההרים הגבוהים

לאתריתך. — והנער שומע ומחליט בלבו לעזוב את ציוריו, אשר לדבריו אביו אך הכל חמה.

אז שלחתי אביו אל בית המדרש ללמד שם.

ועד השנה השמונה עשרה למד אברהם בבית המדרש.

ואז הנה יושב לעתים קרובות על הנהר אשר מחוץ לעיר; עינו מביטות במרחק, מביטות ורואות את השמים הבהירים ואת העננים הפהים ואת השדות הארבים ואת העצים הרמים; והנה מוציא עפרון מכיסו ונליון גדול מחיקו ומצייר את השדות ואת העצים ואת חבלת השמים ואת העננים הנוסעים, עדרים, עדרים על פני רקיע השמים.

לילה הנה אז. ואברהם קם לאט ממשכבו וילבש את בגדיו ויקרב לאמו אל הארון ויציא משם שתי כתנות. — שלום לה, אביו שלום לה, אמי! שלום לכם, אחים יקרים! שלום לכן, אחיות אהובות! — ברח את כלם בלבו, ויצא מן הבית.

הלילה עורנו פרוש על העיר. מרחוק נראה מפין העבים פוכב השחר וקרניו הפיצו אור קל על פני העיר. ולבדו הולך אברהם, בדרך רחוקה הוא הולך, אל עיר ורשה ללמד שם את חכמת הציור.

והוא בא לנרשה. להם לחץ אכל; ויש גם שעבר עליו יום תמים ברעב. אולם תשוקתו העזה ללמודים השפיתה את הרעב ואת המחסור מלבו.

מנרשה נסע לקרקו ושמע למד בהאקדמיה.

פאשר ציר את תמונת-הנוף¹⁾ הראשונה והראה אותה לחבריו אשר בהאקדמיה, צחקו עליו ואמרו:

— יהודי לא יוכל להרגיש את היפי אשר בתכל הנחמדה, אין ליהודי חלק באקדמיה ולא נחלה בשדות וברמים. בעיר הוא יושב תמיד והדבר הטבע נרה לו, על פן אינו יכול להרגיש את יפיו. ברוח קר שמע את דבריהם אלה ובלבו אמר: חמו, חפולי, חברי הנכבדים, אנכי, אנכי אראכם לדעת, כי הרגש ורגיש היהודי את היפי, אשר בתכל הנחמדה.

והוא עזב את האקדמיה ונהי נודד בארץ הגדולה והרחבה לראות את התמונות מעשי ידו הציירים הגדולים אנשי השם, ונעבד בברלין, בפריז ובלונדון. אחרי כן שב לארצו, ונקבע מושבו בבקר קטן וישוב שם לבדו ויציר שם את תמונותיו.

ואחרי כן פאשר הציג את ציוריו ואת תמונותיו בפתעריה אשר בהאקדמיה, נתפשו חבריו שהיו מבזים אותו בראשונה ולא ענינו לו על פי יהודי הוא. אולם אברהם העברי לא התפיש בשם יהודי פאשר פגוהו חבריו הפולנים, כי אך פגד התפגד בשם הזה, ועל פן כתב את שמו מתחת לציוריו מפניש באותיות עבריות אברהם גימן. אך סכמי האקדמיה וראשיה קצפו על הצייר, המתפגד בשמו העברי וכוונתו אותה מתחת לציוריו, ועל פן מנעו ממנו את המדליה (אות-הקבוד) הראויה לו כפי כשרונו הגדול.

ויקח אברהם את ציוריו ואת תמונותיו מן האקדמיה וביאם אתו ברלינה וציגם שם באחד הסרקלינים הגדולים, וכל העתונים

¹⁾ לאנדראשט.

והילדים הולכים הלך נרנן :
שמש אביב נטה ומה
עד לקצות שמים,
זיו כלילי הוצק שמה,
מאנה לעינים.
והעברים הקטנים הולכים ושבים — וירושלמה.

המ"ל: הוצאת "תושיה" בורשה.
העורכים: א. ל. בראבנדור וז. ל. גרדון.
כתבת ה"עולם הקטן":

КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО „ТУШИЯ“, ВАРШАВА.
Verlag „TUSCHIJAH“, Warschau.

בבית מסחר הספרים של הוצאת "תושיה"
נמצאים להמכר הספרים
מאת ישראל יוסף סירקיס:

- (א) רוח חדשה (ספור), נדפס בדפוס משובח ועל גיר טוב, מחזיק 11 בויגנץ, מחירו רק 50 קאפ' (תחת המחיר הקודם 75 קאפ'), עם המשלוח 66 קאפ'.
(ב) בן אסתר או אל ארץ החדשה (ספור מחיי היהודים), מחירו 20 קאפ', עם פארטא 26 קאפ'.
(ג) שלל צבעי החיים (תמונות מחיי היהודים בזמן ההנה), מחירו 15 קאפ', ועם פארטא 20 קאפ'.
(ד) כתבי בן-כפר (ספור), מחירו 10 קאפ', עם פארטא 15 קאפ'.
ולחקונה את הספרים הנ"ל ביהוד — מחירים רק 1 רובל עם פארטא.
22 הארריסה: (3—5)
Издательство „Тумія“, Варшава.
Verlag „Tuschijah“ Warschau.
Zakład Frelowski Izraeliski (ידיעע פֿרעבלע-אנשטאלט)
3 Celiny Witkowskiey Leszno. 31. (20—20)

עומדים דומם ומקשיבים לשירה העברית החדשה-הישנה. מקשיבים ההרים וזוכרים שירות נשכחות מימים מקדם.
המה באו עד כפר נחמדה, מכסה בירק דשא; ויתים עתיקים סביבותיה ומעין מים חיים מפנה מימיו בהמלה נעימה. ארבעה ארזים-ענקים מתנשאים משמאל, מימין הר רם ונשא וממעל הפת תכלת נפלאה. שם פחת ויתים נאדוים נפוצו הילדים וישבו לנוח ולאלל איש את ארחתו.

או החלו המשחקים השונים והמשחקים-עברים, והדבור-עברי, גם ההרים והעצים אשר מסביב — עברים, גם השמים הבהירים אשר ממעל — עברים, עברים הם.
היום רד. רוח קריר החל להתלחש עם עלי העצים הרעננים עבים קלים נראו על קצות השמים. עת לשוב.
— עמדו בשורה-נשמע קול אחד המורים. והילדים עמדו מהר בשורה ארבה ופניהם מופנים אל המורים.
— הוימונו — וכרנע הפנו את פניהם, וימינם לצד המורים.
— קדימה! — וילכו.

„חוש, אחים, חוש,
נרימה פעמינו
טושה, אחים, טושה
לארץ אבותינו“

והעברים הקטנים בני ירושלים עוברים ברנה הלאה הלאה. הנה הם עולים במעלה ההר. והשמש יורדת ויורדת. הנה היא, האדמה והנה, מפסת אליהם באהבה מעל ראש ההר אשר מפאת ים, עוד מעט ונעלמה כלה.
והעצים העומדים על צלעי ההרים מתנועעים אנה ואנה, מתפללים הם תפלת המנוחה...

מורה מנוסה

עם ידיעות שפה עבר, רוסיה ואשכנז וידיעות כלליות מבקש משרת מורה בחדר מתוקן בשכר
23 כמובע.

אדריסתי:

I. X. Равницкий, для Я. Ф. Одесса.

שפה לנאמנים

(מטהדא וכריסטומטיה
ללמוד שפת עבר)

מאת א. ש. פריעדבערג (ול)
עם תרגום תמלות ללשון רוסית
ומאמרים ברוסית לתרגומם עברית.
מהדורה שנייה.
מחירו 70 קאפ. עם משלוח.

המכמר הראשי בהוצאת "תושיה":
Издан. „Тумія“, Варшава.
Verl. „Tuschijah“ Warschau
(3—2)

בית ישראל לנרא ושותפו

בהוצאת
בהסכם
רבנינו ונאונינו
— המתרגם —
פירוש רש"י ו"ל
— הפתשג —
העתקת התורה לשפת אורגאן
הנקוד על רש"י נעשה ע"י גדולי המדרש עם נקודות באותיות רש"י עם נקודות
מומחים ומלמדים להועיל. כל מבין יודע אופן התרגום העברית בזמן הזה יביר את רוב
השוב והתועלת הצפונים בחומש "בית ישראל" למורים ולתלמידים, לאבות
ולבנים למטרת החנוך ע"פ תורתנו הקדושה עם פ"י רש"י ו"ל. הפ"י היותר
קל ומתקבל על הלב והקדוש לכל אחינו. ושכאמ"ל מופשט הכוונה, גם בשפת
הקמור עברית בעברית וע"י נקודות הורם המכשול של רוב השגיאות והנקלה
מאד העבודה למורים ולתלמידים, והשעות הספורות לצעירינו ולמורים עברים לא
תאבדנה לשוא. וזה יועיל להעמיד לנו מדברים בשפת קדש צחה ונעימה
במבטא רש"י הקלם והטובים. — ולהלל למורים עבריים בתרגומם
השפה המדברת, העלולה בהעמקות רבות הערך להקל את הלמוד ובהשגון
בכל האפשר. — ולפי דעת הרבנים עוד גדלה התועלת של חומש "בית ישראל"
לחת עני רוחני לכל מפלגות אבי, למלמדים ולאינם למלמדים להבין ולהשכיל
בדברי קדשנו וזכות דרבים הוא.

החומש "בית ישראל" יצא לאור בחוברות. מחיר כל חוברת (32 זייטען) ערך סדרה
15 קאפ. לחותמים על כל חתורה רק 10 קאפ. עם פארטא. בחו"ל כפי הקורם
על החותמים לשלוח 1 ר"כ בעד כל עשר חוברות מראש.

ארעסע: Изд. „Бетъ Израиль“ С. Б. Ланде, Варшава, 2-ое норманное издание.
Verlag „Beth Israel“ Lande, Warschau, 2-te Post-Fillie.

הוצאת "תושיה"

תורת הספרות

ספר מורה תורת הסגנון העברי בכלל וכל חלקי הספרות השונים בפרט עם דוגמאות רבות בפרוזה ובשיר, נבחרות מכל חלקי ספרותנו, מתקופת כתבי הקדש עד ימינו אלה.

מאת ש. ל. גרדון.

מהדורא שנייה.

ר. בריינין; (10) המכתב, סגנון המכתב עם דוגמאות ממכתבי דוליצקי. המשורר מנה והמשורר י. ל. גרדון.

חלק שלישי: תורת השירה: (1) משקלי השירים בכתבי הקדש עם דוגמאות; (2) משקלי השירה למשוררי ימי הביניים. אחר הפרק הזה באו דוגמאות ממבחר משוררי התקופה ההיא; (א) רבי דונש בן לברט; (ב) רב האי גאון; (ג) רב שמואל הנגיד; (ד) שלמה בן גבירול; (ה) רבי משה בן עזרא; (ו) רבי יהודה הלוי; (ז) רבי אברהם בן עזרא; (ח) רבי יהודה אלחריזי; (ט) עמנואל הרומי; (10) המזמורים החדשים (עם דוגמאות רבות). (4) השירה; (5) השירה המעוררת וחלקיה; (6) שירי הגיון; (7) חלקי שירת ההגיון; (א) שירי הקדש עם דוגמאות משובי הפיוטים והפזמונים של משוררי ספרד ואשכנז; (ב) שירי חול עם דוגמאות משובי שירי משוררינו החדשים: ביליק, משרניחובסקי ועוד; (8) שירת העלילה (א) התבן; (ב) התכנית; (ג) הסגנון; (9) חלקי שירת העלילה; (א) האפוס (עם דוגמאות); (ב) שיר רומנטי; (ג) אידיליה עם דוגמאות של רמ"ח לוצטו ועוד; (ד) האגדה עם דוגמאות של ק. שפירא, ז. יעב"ץ; (ה) בלדה עם דוגמאות של משרניחובסקי; (10) המחזה או הדרמה; (א) התבן; (ב) התכנית; (ג) הסגנון; (11) חלקי הדרמה; (א) מחזה תוגה; (ב) מחזה שעשועים; (ג) המחזה; (12) השירה התורנית; (א) השירה המתארת, עם דוגמאות מאד"ס הכהן ומויכל בנו; (ב) השירה הממשלת, עם דוגמאות מאת יוסף הלוי, מנה, י. ל. גרדון ועוד; (ג) השירה השופטת והמוכיחה; (I) האפיקור עם דוגמאות של בר קפרא, ריה"ל, אבן עזרא ועוד; (II) משלי חכמה עם דוגמאות מאת יהושע שטיינברג, צבי שרשבסקי וי"ח מביב; (III) הסמירה, דוגמאות בפרוזה מאת יצחק ארטר, ובשיר מאת יליג ומ"ד ברנשטטר; (IV) המכתב; (V) החידה (עם דוגמאות); (18) השירה המניעה עם דוגמאות מיל"ג ועוד.

מן ההבן העשיר הזה אפשר לשפוט בקל על ערכו וטובו של הספר הזה היחיד בימינו בספרותנו, ועל התועלת הגדולה שהוא יכול להביא לצעירי עמנו החפצים לדעת את שפתנו וידעיה רבה ומקפת ולדעת את ספרותנו ולהבינה חכמה שלמה ועמוקה.

הספר הזה, מלבד החומר הספרותי העשיר, שהוא מכיל בקרב, יוכל להיות גם למורה דרך לצעירינו לדעת מה לבחר לקריאתם, בהזכירו בפעם בפעם את החבירים החשובים בספרותנו היפה.

הספר "תורת הספרות" יוכל אפוא להחשב בצדק לקורס עליון שלם ומלא להשתלמות ידעת שפתנו וספרותנו.

הספר הזה נתקבל בתור ספר למוד לתורת הספרות העברית במחלקה העליונה של ביה"ס למורים עבריים של כ"ח בפרו.

מחירו 1 רובל, מכורך בבר 1:15 ר"כ, מכורך חר 1:25 ר"כ, פארטא 14 קאפ.

רבים וישונים הם ספרי הלמוד בשפתנו המו את תורת השפה העברית להלכה ולמעשה, אך כלם יחד סובבים רק על ציר אחד. הם מורים דעת השפה העברית להשתמש בה על פי חקי הדקדוק, אך אין עוד ספר למוד להורות דרכי הסגנון הספרותי בכלל ותורת הספרות לכל חלקיה בפרט, את החכונן הגדול הזה בא למלא הספר החדש הזה. הספר הזה מכיל תורה שלמה של הספרות במובנה היותר רחב: הוא מורה תורת הסגנון הספרותי, הפרוסי והשירי, לכל חקיותיו, ואת תורת הספרות בעצמה לכל חלקיה השונים. ואולם לא חוקים ודינים יבשים מביא הספר הזה להגשים בו, כי מלא הוא דוגמאות קטנות וגדולות (הכל לפי הענין) מסבחר ספרותנו העתיקה והחדשה, עד אשר מלבד ערכו הלמודי הגדול יש לו גם ערך גדול בתור חריטומסמיה המכילה בתוכה את מבחר עניני ספרותנו בכל מקצועותיה השונים.

הספר הזה מכיל בקרביו שלשה חלקים ומבוא: (א) תורת הסגנון; (ב) תורת הפרוזה; (ג) תורת השירה.

וזהו תבן עניניו בקצור:

המבוא הוא בן שנים עשר פרק: (1) הטבע והאקט; (2) האמנות נחלקת לשתיים; (3) האמנות היפה ומעיופה; (4) תורת הספרות; (5) המלים; (6) חבור מלים, משפט; (7) המשפט; (8) חלקי המשפט; (9) המשפטים; (10) משפט ראשי, צדדי ומרכב; (11) המאמר (Periode); (12) המאמרים.

חלק ראשון: תורת הסגנון: (1) הסגנון בכלל; (2) הסגנון הפרוסי; (3) הסגנון השירי; (א) הצלול; (ב) מבנה המשפטים; (ג) החומר — בפרקים האלה מובאים דוגמאות רבות מספרותנו השירית העתיקה והחדשה. (4) החברל שבין הסגנון הפרוסי לסגנון השירי. אחר בן באה שורה ארוכה של דוגמאות נבחרות לסגנון הפרוסי, ואלה הן: (א) סגנון המשנה; הבאת בבורים, שכתת בית השואבה; (ב) סגנון המדרש; מפתחתא דאיכה רבתי; (ג) סגנון תשובות הגאונים; מרב עמרם גאון ומרב האי גאון; (ד) סגנון הרמב"ם; מספר המדע; (ה) רבי יהודה אלחריזי; (ו) רבי עמנואל הרומי; (ז) רבי ידעיה הפניני; (ח) שלמה פנתיים; (ט) יצחק ארטר; (י) מרדכי אהרן גינזבורג; (יא) אברהם מפו; (יב) קלמן שולמן; (יג) פרץ סמולנסקי; (יד) משה ליב לילינבלום; (טו) א. בן-יהודה; (טז) מ. פינס; (יז) זאב יעב"ץ; (יח) דוד לילין; (יט) יהודה גרובובסקי; (כ) מנדלי מוכר ספרים; (כא) "אחר העם"; (כב) בן-אביגדור; (כג) י. ל. פרץ; (כד) דוד פרישמן; (כה) ראובן בריינין.

חלק שני: תורת הפרוזה: (1) הפרוזה; (2) חלקי הפרוזה; (3) תפישת (Beschreibung); (4) חלקי הפרשה עם דוגמאות: הארית, המים (גרובובסקי), אשר המים בא מטה (פרישמן); (5) כתבי מסע; דוגמא: בקרים, מאת בנימין מנדלשטם; הגאון מוילנה (כרמטריקטיקה); מאת ר. בריינין; (6) הספור; (7) חלקי הספור; דוגמאות: ערב פסח במושב — זאב יעב"ץ, חרן וירושלים — א. ז. רבינוביץ; (8) המאמר (Pasyjkozenie); דוגמא: ממאברי אחר העם; (9) הבקרת; דוגמא: סמולנסקי בתור מספר —

Книгоиздательство „ТУШИЯ“, Варшава. — Verlag „TUSCHIJAH“, Warschau.